ГОДИНА XVII.

ИЗЛАЗИ:
УТОРАК, ЧЕТВРТАК И НЕДЉЮ
редовно, а осим тога и извапредно.

ОГЛАСИ
е плаћаю од свакога редка из сит а слова први пут 6, а послѣ 4 нов.
За жиг сваки пут 30 новчића.

Рекламације шалю се незапечаћене и без поштанске марке.— Писма ненаплаћена примаю се само од дописника.

НАПРЕДАК.

У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 8. ЈАНУАРА 1864.

БРОЈ 3.

ПРЕДПЛАТНА ЦЕНА
СВУДА У АУСТРИСКИМ ЗЕМЉАМА
На годину 12, на пол. год. 6, на четврт а мѣсечно 1 фр. аустр. вред.
У СРБ. КНЕЖЕВИНИ:
На годину 120, на пол. године 60, а3 четврт годину 30, а мѣсечно 10 гроша

Предплату примаю све поште овдѣ у мѣсту уредништво, а у Бѣограду Разноситель Напредка.

Нѣмачко-данска ствар у полак е већ свршена. Манѣ нѣмачке землѣ и државе биле су се напрегле из петни жила, да Шлезвик и Холштайн отму и одкину сасвим од Данске. Бунд е имао ствар рѣшавати, ер он е глава и срце све Нѣмачке. У нѣму бияше више гласова, кои се нису слагали са тежньом Аустрие и Прусие. Сбог тога ове обѣ велике нѣмачке државе оставише бунд и изяснише се, да оне саме, без бунда и без осталинѣмачки мали држава, узимлю ту ствар сад у свое руке, и то не као чланови нѣмачкога бунда него као посебне државе.

Као што е већ читаоцима явлѣно, Аустрия и Прусия иду само на то, да принуде Данску признати народност и посебна права ови кнежевина. Што се войводе нѣмачкога Фридриха тиче, кои е већ за господара исти кнежевина извикан, двѣ ове силе неће ништа да знаду, а с тим ни за цѣпанѣ кнежевина од Данске.

Размирица е дакле велика настала између ове двѣ нѣмачке велике силе са едне и мали нѣмачки државица са друге стране. И та размирица ние мала, и тешко ће на лако проћи.

Више бечки листова жале яко, што се то тако догодило. Они држе страну маньим нѣмачким државама. И у своме незадовольству иду тако далеко, да већ наговешћую, како ће се Наполеон тиме користити.

Без сумнѣ е цар француски план свой тако удесио, како ће из овога заплета у свакоме случаю за себе посла и користи наћи По гласу сами бечки листова он ће сада са едне стране казати Аустрии и Прусии, да то више ние чисто народна нѣмачка ствар, кад ньи две саме у томе раде; и по томе да се и друге државе у ню умѣшати мораю. Они веле далѣ, да ће овай корак Аустрие и Прусие натѣрати манѣ нѣмачке државе, да се баце у наручя наполеонова. За Наполеона пак кажу, да ће тим маньим државама помагати као народной странки и да ће за њега бити явно мишлѣнѣ у Нѣмачкой, кое ће из потае Нѣмце на Аустрию и Прусию држати и са тим Нѣмачку іошт већма раздирати. Дођели до сукоба између маньи и већи држава нѣмачки, онда ће Наполеон доћи као помиритель а услов ће му бити и ту опет, да се общти конгрес држи.

За нас е у ствари той найважние, што се каже у истим бечким листовима, да ће и Аустрия и Прусия у Нѣмачку сад већу войску бацити. За Аустрию се каже, да ће скоро нови 50.000 тамо кренути. Кажу іошт и то, да ће та войска овога пута ићи управ кроз Пруску и кроз Берлин. — На Бизмарка дакле вальда ће се сад до прве прилике престати викати.

За краля данскога каже се, да неможе урадити оно што Пруска и Аустрия од њега траже, и да се рѣшио Шлезвик бранити док год буде могао.

Нѣмачка е дакле нашла се сад у сасвим другим околностима. Оћели ове имати послѣдица онако велики, као што их бечки листови наговешћую, то ће се истом касние видити.

Каснии едан телегр. глас из Бреславе каже сасвим ясно, да е управи тамошньи гвоздени путова наложено између 10. и 18. тек. спремати преное за 50,000 аустриске войске. Ест. Кресп. томе додае, да ће чешка войска из Италие упућена бити у Нѣмачку и да су зато осам граничарски баталиона добили заповѣд за марш у Италию.

Из Париза нема гласова никакви. При дебати адресе показала се опозиция сасвим незнатна. Кажу, да су, осим оне четворице Талияна, іошт нека лица позатворана, коя су са тим Талиянима у свези.

У бечкоме райхсрату говори Рехбауер, како политика аустрискога министарства иде на братски рат у Нѣмачкой. Он предлаже, да райхсрат недае новаца влади за посао у Шлезвику, кои е на штету и Нѣмачкой и Аустрии. И Гискра се спрема да одбие предлог владин, коим ште 10 милиона кредита. Кажу, да ће бити зато већина.

Радня воене међународне комисие о вароши и граду бѣоградскоме.

2. Седница.

При отвараню друге ове сѣдници казуе найпре аустриски комисар, да му е влада повладила радити у комисии ако комисари енглески и турски не би што запиняли. И кад су ова двоица рекла, да ништа не запиню, рекао е, да е и он готов участвовати у сѣдници.

Кад се почео читати записник прве сѣдница, настане препирка, кад ће записник важити као одобрен а да се у нѣму послѣ ништа мѣняти неможе. Сложе се, да записник добия такву важност, почем се у другой сѣдници прочита.

Комесар турски понови оно, што е био почео говорити у првой сѣдници. Казивао е, како од кућа неки до града нема више него 150 корачаи; како би неприятель града могао употребити те кће и различне зидане ограде за стрѣлце свое; како е са тим цѣо град са сува обколѣн; како е сбог тога нуждно найпре разширити простор око града. Послѣ е доказивао да би простор требало разширити од Али-пашине до Реиз ефендине джамие. Од те джамие пружала би се пруга до разкршћа улице, коя води на видинску капию и на зерек, и поред магацина на зереку уздуж, пак на више све кће између чаршие и садашнѣга простора градскога да се дигну. Турчин вели, да су кће туда, све до улице, коя води на Стамбол-капию, понайвише турске. За доказ, да треба уклонити и оне кће између чаршие и кали-мегдана, он наводи, да би се ту могао скупити неприятель, кои би могао покушати ударити да град отме!

Прелазећи на више у онай крај вароши, кои е чисто србски, турски комесар казуе, да е протокол цариградске конференние означио она здания, коя остати имаю, а порта да има право остале кће порушити. И тако он налази, да би све до чаршие очистити требало, и да би се та линия имала савити на семинарию, а одатле да се управ незна куда би требало далѣ пругу повући, и сбог тога да би валяло изићи на то мѣсто и то тамо одредити, а он мисли од прилике да би се имало спустити низ садашнѣ басамаке, кои на Саву воде.

Кад е Мехмед алия тако свршио, запита га руски комисар Тидебел, кад већ повлачи пругу за простор града већу него што га одређуе записник цариградске конференние, дали нѣгова влада намѣрава предложи-

---

ПОДЛИСТАК.

Шта е свеславенство?

(Из чешког листа „Народ“)

(Продуженѣ и свршетак.)

Поляци означую ту мисао, кою им буйна фантазия ньихова створи о свеславенству, речю свекнутизам. Та реч кипти у новинама польским, а ако сумньиче на кога, да и сам ради за тай свекнутизам, одмах га обаспу титулама и називама, какви му према послу нѣговом пристое. Заслеплѣност (ер како другчие то да човек назове?) Поляка, кад е реч о заедници свеславенской, већ е тако далеко отишла, да „Час“ и у томе види неприятельство Срба према Поляцима, што се спремаю да устану противу Турака, ер веле, тиме Срби иду само Москви на руку! А шта човек да на то одговори, што Поляк неки у чисто немачкой скупштини рече, да у нѣговой домовини неће люди да знаю, не само за политичко, него и само душевно свеславенство!

За любав онима, коима е стало до любави и приятельства са Поляцима, вредно е знати узроке тога опираня, кое показую Поляци према той свеславенской мисли. Узроци опираня од стране Немаца и Мађара од себе е већ сасвим ясно, и не долазе ни од чега другог, него из страха, да ће слога славенска доћи главе далѣм ширеню како немштине, тако и мађарштине у угарским земљама, ломећи им омилѣну реч: поделюй па владай. — Али узроци опираня еднога дела Славена, Поляка, ние тако ясна одмах на први поглед.

Узроци ти биће различни, а найглавнии е, што е народ польски найвише зла претрпио од Славена. Држава руска била е прва, кад се оно Польска комадала. Русия спремаћи се у почетку, да све польске землѣ себи прибере, узела е после, кад ние могла све, найвећи део од ньих.

Стара мрзост између Поляка и Руса, коя е іош пре неколико векова подхраньивана, учинила е, те Поляци нису марили, што се кнежевина познаньска листом немчи, и што ће за кратко време за ньих бити са свим изгублѣна; они су пре свега спремали обшту буну противу Руса, кои, као на брою найвећи, могу им найвише и наудити, те отуда изиће пропаст Польске, а свирепости, кое се чинише и с едне и с друге стране, само више распириваху жар старе злобе и мрзости.

Код тако чемерних ствари, ние ни чудо, што су Поляци, имаћи славенски народ за свога главнога противника, а од осталих славенских народа не добияћи никакве помоћи у своіой нужди, пренели свою мрзост, кою су прво имали само противу Руса, и на друге Славене, и у обште почели их манѣ ценити, него друге туће народе, као Французе, Мађаре, па и саме Турке, од коих се надаю некада добити помоћи, па било то с вольом или не.

Погрешка е то због еднога дела презрети цело, али погрешка е у природи людской.

Из едне погрешке излази и друга.

Колар доће са своим идеалом о славенской заедници, и сав просвећении чешкославенски народ доби од нѣга снаге да се опрости тврдога спаваня свога, и доби увереня, да ине на свету оставлѣн, ер породицу нѣгову умножио е Бог као песак морски, — знао е да е Славен.

Нити мисао о свеславенству, нити горећа песничка идеалност, ние допустала Колару, да у любави своіой према свему, што е славенско, испусти и еднога члана из Свеславенства; Поляк му е исто тако драг био, као и Рус или Хрват. Поляци пак знаћи, како се сви остали Славени братиме са Русима, овако су размишляли: Ко е приятель моме неприятелю, тай е одмах и мени неприятель, па онда почеше найвећма мрзити на све што е свеславенско, и како су ватрене и раздражльиве крви, то не имадоше кад ни разбирати, шта е у ствари то славенство.

Они неће ни да им се речима каже шта е оно, нити хоће да знаю, како се явля н. пр. у Срба, Хрвата и Чеха, него верую слепо већ застарелим фразама немачких новинара, кои, као што е наравно, из све снаге окрећу на ствар политичку, и трубе, како се рублѣ руске шалю у Чешку и т. д.

Кад човек чита такве ствари у немачким новинама, неће им ни замерити, ер опаданя Чеха у ньима постану му найпосле што и свакидашньи хлеб; али кад чуе тако што од готово свию Поляка, с коима само речи пробеседи, то се мора дивити, одкуда они знаю такве ствари, кад су тако далеко од Чеха, а не могоше их ни у коіой чешкой кньиги наћи, нити и чешки зрели люди икада помислише на политички

ти велике измѣне па граду са южне стране, ер само са том накнадом дао би се обяснити тай предлог, кои иначе неспада у власт ове комисие.

Мехмед одговара, како он мисли да ние прекорачио записник цариградски, а о накнади од стране града неможе говорити, ер нема упутства.

Француски комисар ште да се найпре прочитаю протоколи пак по ньима да се ради. Предлог се прими и записник цариградске конференцие почне се читати. Кад се дошло до друге точке, франц. комисар примѣти, да валя добро упамтити, како су ту два посла: єдан за простор, а други за нѣгово уређиванѣ. Препирка се отвори дугачка о пойму ове двѣ разлике. Почне се доказивати да є нуждно простор разпространити. Пруски, руски и талиянски били су против тога а енглески и аустриски били су за разпространьиванѣ.

Єдан комисар примѣти Турчину, да є и тай простор мален, кога он тражи, и кад тражи са дунавске стране 1000 метра, зашто толико нетражи свуда око града; ил кад то нетражи на све стране, зашто да тражи на єдной страни. Алия признає да є простор велики на дунавской страни, и вели, ако се даде граду на другой страни онолики простор, колики є он предложио, да ће порта пристати на маньи простор са дунавске стране. Али и зато он нема упутства, него каже само свою мисао.

Опет се поведе рѣч о простору и више чланова рекоше, да о нѣму може бити разговора само са стране турског предграђа, и да треба само означити међу између турскога и србскога края. И Мехмед на то пристає, али остає при том, да ће се на мѣсту показати, како є нѣгово означаванѣ умѣстно, и да єи за жителѣ болѣ кад су од града више удалѣни, ер иначе су у вѣчноме страху да им куће не поруше првом претньом ратном.

Руски комисар примѣчава да би то све мало било и да би далеко далѣ требало рушити, ако се оће да добие нуждни простор, кои є у Русии узет на 1400 корачаи.

Француск. комисар мисли тако исто, и ште да се означи међа између турскога и србскога края, ер на турском краю може се простор разширивати а на србской страни може се само уредити.

Турчин казує, да є влада нѣгова примила ону линию, кою є он назначио, и ако на ту линию комисия не пристане, он ће морати явити у Цариград. Фрарцуз му одговара да се линия мора повући, а нѣгово упутство гласи, да се не дира ни у єдну кућу на србской страни без предходнога саизволеня кнеза србскога. Он се не може ни разговарати о линии, коя прелази поставлѣни основ, кога є конференция у Цариграду поставила, и по коіой би се многе србске куће рушити морале, нашто кнежева влада никад пристати неће. Погодба о цѣни куповине између владе србске и турске, и саизволенѣ властника, кое є нуждно, и о чему се у той точки записника цариградскога говорило, неби онда ништа друго било него обмана.

Енглески и аустриски комисари ишту обясненя у погледу србски кућа од Француза. Овай одговара, да се разшириванѣ неможе чинити него само на страни турске мале, а са србске стране да се само има регулирати, и тек кою кућу са саизволенѣм србске владе уклонити.

Енглез не пристає на то. Он мисли да у посао комисие неспада оће ли кнез србски пристати, о чему ће се касние радити између србске и турске владе приятельским начином. Аустриски маіор каже да и он тако мисли. Други комисари, осим Мехмеда, пристаю уз Француза.

Мехмед вели, да би комисия, радећи тако, да одлуке нѣне зависе од пристаяня србске владе, радила против цариградскога записника, гдѣ се каже, да ће порта са србском владом споразумѣти се за куповину кућа онда, кад комисия свой готов посао поднесе. Не разуме он, каква би неправда Србима учинила се, кад би се коя кућа порушила, коіой се и онако грози, а кад би се платиле. За Турке пак била би то грдна — enorme — корист, ер би се са већим простором отешчало приближаванѣ граду и толико би било више обсадног посла, кои сваке ноћи стаю на 50—60 люди, а кад би куће остале, посла тога неби било и неприятель би могао са малом штетом граду доћи.

Пруски, руски и талиянски комисари казую му, да се неприятель у овим овдашньим кућама станити не може, и да би било опасно у ньи улазити, ер би са топовима наудила неприятелю дрва и каменѣ пети кућа, а осим тога да град има средства порушити варош, и те куће неби могле помоћи обсади. Француз пристає уз ньи и додає, (вальда у шали) да би за нападанѣ на град било найзгодние кад би се западни бедем срушио, ер би онда неприятель могао безбѣдно кретати се, ако би смѣо ударати на град са стране оне са кое є найтврђи, пак било тад іошт кућа, или било да развалине сметаю излазак из града.

Више є предлога чинѣно небили се довео ред у договор, али се не сложе ни у чем до у томе, да є нуждно на мѣсту видити, куда є цариградска конференция означавала линию а куда Мехмед. Ту ће се означити докле є турска а докле є србска варош. Турчин предлаже да турски официри скину на артию тай положай и ту линию. Руски ште да им се додаду и србски официри и да заедно раде. Турчин се не противи, али се бои, да се од тога не поплаше они, кои куће имаю. Заключи се, да се само споляшньи план узме од кућа, кое су око простора градскога, да би се видило, како одстое од подземнога пута. Улице ће се морати означити како иду да би се могла измѣрити дужина, кою ће комисия примити.

Турчина замоле да паша изда о томе нуждне наредбе да се то изврши, а секретару се нареди да пише кнежевом министру споляшньи послова да нареди, како ће турски официри моћи слободно тай посао радити. На томе се сврши и друга седница.

ДОПИСИ.

М. Г. Из Потиског диштрикта. Поводом рођеня Нѣговог Височества ц. кр. аустриског надвойводе и престолонаслѣдника Рудолфа, заключило є представништво потиско-крунског диштрикта іошт год. 1858 да се оснує фонд од 50.000 фор. из касе диштриктске под именом „Рудолфа престолонаслѣдника завод“ од кое ће се своте припадаюћа камата на подпомаганѣ и издржаванѣ сиромашки ученика овог диштрикта издавати, под тим увѣтом, да се свакой овой обштини єдан србске и єдан мађарске народности ученик подпомаже. — Ово є заиста лепа и благородна цѣл, почем од капитала припадаюћа 5% камата 2625 фор. аустр. вредн. износи, а ови, кад се на 20 ученика поделе, то би сваки на єдну годину преко 130 форинта добити имао. На тай ће начин ови 10 диштриктски села за сваки 10 година свои 20 научени синова имати а са тим ће се интелигенция наша знатно умножити.

Горнѣ заключение било є од онда постоєће власти потврђено и уедно є наложено, да се заводно писмо сачини; али, као и у свакой прилики наши Мађари и ту почну мудровати, особито Сенћани и Каньижани, наводећи да би праведно било, да се по числу народности тай штипендиум издає, ер мала обштина Турия незаслужує да има два ученика као Сента, коя има до 20.000 душа.

Да чудни ли су ти наши Мађари; никако неће да разуму, да є извор ти за штипендиум опредѣлени новаца єдино из прихода маньи кралѣвски благодѣяния, а та благодѣяния осниваю се на дипломи и то само србском народу за врваве заслуге дарованой. (читай диплому 1800 §. 1.) Сад би тели Мађари да са зноєм и крвлю стечена наша права по числу народности деле, а кад є около Тисе спроћу Турчина у Банату стражарити требало, онда у оно време ние било те ньиове велике народности и ньиовог числа да се по ньима войници ставляю. Горе поменуте две обштине против у речи стоећег завода свой протест даду и сатим на пут стану, да од 1858. год. до сада овай полезни како за ньи, тако и за нас благодѣтелни завод у живот ступио ние.

По смислу год. 1858. од надлежне власти датом упутствию сачинѣно є било заводно писмо и са изятием већ поменуте две обштине подписано и бившем ц. кр. срезком званию ради одостовѣреня подписа предано, али приликом преустройства ц. кр. звания, а може

свеславизам, нити добиваху руских новаца, да раде, како ће и он оманити.

И тако други главни узрок неприятельству польском према свеславенсту та є неволя, што Поляци не знаю, шта разумеваю южни и западни Славени под панславенством, и не верую, да оно ние ништа друго него заедница душевна. Кад би се „Газета Народова“ научила, не од Немаца, него од самога Колара, шта є свеславенство, то за цело неби викала на тога поборника любави према свима Славенима, дакле и Поляцима. Нека Поляци само мало болѣ проуче шта ми мислимо под свеславенством, па ће се уверити, да им оно ние никако опасно.

У осталом у нас Чеха ние толико политичких панслависта, колико є других недозрелих. Писац ових редова био є и сам некада политички панслависта. Ту као да бива оно, што и у философии. Почетник навек є скептик (кои о свему сумня), па тек доцние, ако постане правим философом, дође на земльиште позитивно; тако и сваки приятель заеднице славенске, буде прво политичким панславистом, па онда са идеала свога поврати се наскоро збильи и истинитости. Само човек, кои не разбира за ствари из темеля, може іош и дан данас сневати о царству свеславенском. Али као год што би било неразумно одбацити философию, за то, што, ко хоће да дође до стварнога знаня, мора найпре о свему сумняти; исто би тако непаметно било забацити заедницу славенску, што она у неких почивѣ политичким панславизмом. У осталом у књижевности нашой не видим у ствари той трага од незрелости, ер млађи свет, кои є у ньой, греши само у поверльивом разговору своме, а доцние се од нѣ излечи.

„Али, одговориће Поляци, ми смо суседи руски, па их болѣ знамо него остали Славени; у ньих доиста имаде странака, кое са своим свеславенством иду на то, да доведу све славенске народе под кнуту московску.“ Може бити, да тако звана славенофилска странка у руской књижевности и има таквих сапярия; али слава пошти аустриской, коя не хита да нам тако одмах яви гласове о Русима, те нами тако што са самога извора ние познато; тек толико знамо из туђих новина, да є главни орган ньихов, московски „День“ пре две године влада руска яко годнила, а летос є добио две опомене, што є говорио о подпуной самосталности конгреске Польске; а то є ясан доказ, да „День“ не иде за простим царским панкнутизмом. Нами є случайно из петроградских новина и то познато, да има тамо тако звана странка западнячка, коя иде іош далѣ него и Поляци; говорећи на пример, да є то са свим све єдно, хоће ли Малоруси писати своим наречием, или великоруским, што є толико, да ли ће народ на полуострову пиренейском писати шпански или португалски! Крайности се додирую, и ми се можемо надати да ће се тежнѣ обе странке изравнати, а претераности ньихове нестати. По томе са свим би био сувишан страх, да ће где год странка славенофилска терати тежнѣ политике панславистичке, а баш и да хоће, била би у послу томе са свим сама; али на последку, са свим би било непаметно, кад би се због претераности єдне странке, ако є у ньих какве, потурила у Славена душевна заедница, коя може донети тако велике користи.

У наше време губе се сметнѣ кое землѣ раздваяю, нестаю преграде међу народима и туђима, а до тога се долази што већим развиянѣм радиности, знаня и вештине. Академички заводи у целоме свету стое єдан с другим у заедницу и договору књижевном и шалю єдан другом плоде духа свога, а зар само на нас у свету да се подиже хука бука кад коме нашем заводу Срби или Руси пошлю кою књигу? Одбори наученика и одгаятеля западних народа стараю се да подигну међународни училишта у Француской, Енглеской, Немачкой и Италии, где би се осим другога радило и око тога, да већ нестане предрасуда, кое єдан народ има према другом, и да се народи западноевропски што већма зближе; а зар само нами да се уписує у грех, што є Хавличек пре дванаест година желио, да би се увели такви заводи и за нас Славене у Прагу, Београду и т. д.? Црпамо из туђих књижевности, а то не са чистих, него много и са замућених извора; зар само благайнице братских народа да нам остаю затворене? Новине нам доносе гласе о народима незнанима и делима ньиховима; а зар да нам є срамота кад бисмо се старали, како би овай или онай славенски народ могао доћи до слободе и просвете?

бити духом општине Сенте и Кањиже, ово писмо буде забачено. Почем е од стране представништва диштриктског ово у речи стоеће дело наставлено, то е високо кр. мађарско наместништво одлуком од 15. октобра 1863. за право наћи изволило, у призрение узевши, да е по дипломи од 1800 год. цело иманє диштриктско у пола србско, у пола мађарско, (на што су наши прадедови своевольно саизволили), наложити, да се овай завод оживотвори, а обштине Сенту и Каньижу од њиховог неупутног зактеваня одбити. Сбог тога е 30. дец. (11. Януара) у Ст. Бечею скупштина држана, да се у речи стоеће заводно писмо од дотични обштина подпише, али почем е исто заводно писмо немачким езиком писано, на желю више њи представника (што су право имали) буде заключено, да се заводно писмо на србском и мађарском езику сачини, и кад готово буде, да се наново ради подписа скупштина држи.

Немогу пропусгити да не изложим, како су представници обштине Сенте поред свег тог, што су од високог наместништва од свог неуместног потраживаня одбиени, ипак са своим повторителним зактеванєм, да Турия две штипендие не добие, целу скупштипу у забуну довели.

Ако е ко, то е обштина Турия заиста од Мађара од вайкада пак и овом приликом горко увређена, ер пре 35 година од нєног собственог ароша би одкинуто и коекаковим скитницама без едне паре кућевни плацеви давани, а зашто? зато, што су Мађари били. Ти су исти Мађари бадава добивене плацеве после буне нама за новце продавали. Одкуда им то право, кад ни едног Мађара у месту нема, да се обштински плац ради њиове цркве и школе дати морао. Єли то правда, да се од та два у речи стоећа штипендия един мађарском ученику дати мора, кад у Турии ни слуге Мађара нема? Дакле Турия е принуђена едног Мађара са стране узаймити. И поред свега тога Србин се ником не потужи. Да су тако Мађари од наше стране уцвељивани бивали, то би нас сва Европа знати морала, али Србин е толерантан, пак због тога од дана до дана права му крњи ко пре до њи доспе, и уверени смо, да са том нашом стрпеливошћу ни дочега доћи нећемо.

Сп. У **Београду** 2 януара. У свакоме народу и свакад налазило се и налази люди, коима е своя корист први идол, коме они приносе на жртву срећу браће и суграђана свои. Од такве болести нисмо ни ми чисти. Она се у нас повлачи већ од вековa, и тешко да ће се она икада истребити не само код нас него и по осталоме свету.

Порок тай грдни сметае свакоме напредованю и породица, и народа, и држава. Он е више пута чинио велике и страшне штете. А особито е он онда грозан и гадан, кад се даде од туђинаца и непријателя народни употребити.

Такав се случай появио сад наново код нас. Познато е, да су у земљи нашой од више године домаће сплетке ужасан мах отеле биле. Оне су найвећи узрок, што земља наша ние напредния и сретния; оне су узрок, што е кнежевина наша, коя се онако јуначки са крви србском избавила, онако дуго била подлога и лопта туђинска, те се ние ни снивало о томе, да се припремимо и да снагу нашу приберемо, како ћемо се угнетателя наши ослободити, каколи ћемо кадри бити пружити руку браћи нашой, коя іошт у турскоме суажньству ниште.

Кад е кнез и господар наш сад по други пут оца свога у влади наследио, опростио е он великодушно свима онима, кои су ма кад или против нєга и оца или против отачбине сгрешили. Свима е чиновницима, кои су из службе ма од кое руке испали, найпослє и онима, кои су на то пресудом суда осуђени, дао или пензие подпуне или их е у службе понамештао. Између свои привржeника и бивши свои противника ние правио никакве разлике. Све синове отачбине наше гледао е он и задовољити и уединити, да као браћа међу собом живе, и да отачбини привређую, колико кои може.

Али они, кои су у сплеткама одрасли, нису то могли ни хтели поняти и разумети. Научени користити себи самима кроз обште преврате, наће се њи неколико и сада, кои су презрели милост, кою им господар и отачбина указа, те се удружише са непријательима народа нашега, и почеше наново ковати сплетке, са коим су мислили народу наудити али кое ће њи саме задавити.

Чета та одметника или издаица била е нарасла већ на њи десетину. Управе над том четом бияу се примили Антоние Майсторовић и Ранко Матеић. Ова двоица последњи година пређашнє владе бияу дошли до звания савєтника, и то онда, кад су савєтници гомилом били кое позатворани кое у пензию ставлени. Први е, за време пређашнє владе, учинио био врло гадно злочинство, кое е, на срамоту закону, неказнєно остало. Обоица су под владом кнеза Милоша 1859 били побєгли у град Турцима и врзли су се по Цариграду све до ступаня на престол кнеза Михаила и до нєговога обштега опроштая. Остали су у частници понайвише несретници, кои су се дали из села на трговине те су ту пропали, или зеленаши, кои су народ гулили и глобили са займовима на ра у. Међуњима е и брат некога Филипа Станковића, кои е код нас добро познат већ са тога, што се хтео нагло обогатити, те е све свое иманє презадужио и пре две године у сплетке се неке упустио, сбог чега у отачбину доћи несмє.

У колико се чуе, они су били у договору са непријательима нашим народнима а по имену са Турцима, и намєравали су побунити народ против садашнє владе. Они су почели посао свой са тиме, да народу представляю као шкодљиво и излишно све оно, што влада сада наређуе за обезбєђенє отачбине, као што е то прекланьски прирез сбог онога великога спреманя и трошка, коме дадоше повода Турци са паленєм Београда. Набавлянє оружия, дизанє и обучаванє народне войске, и све остале ратне припреме, они су објаснявали као излишне терете народне. Говорили су, да е то неугодно суседним државама и да ће сбог тога народ страдати.

То им е била намєра и тако су почели радити. Али много урадили нису. Народ их е знао, и чим су радити почели, осудио их е са тим, што уз њи нико непристаде и што их одма власти одаде. Они су сви затворени о Божићу у Паланци, окружию смедеревскоме. Изтрага е наређена. Уздамо се да ће она свой сплетки у траг ући подпуно, а іошт се више уздамо, да закон у овой прилици неће бити само у папиру него да ће му се дати пуна њиова власт. Само тако може бити код нас реда и мира; само се тако сплетке могу умалити, кое иду на обшту нашу несрећу и пропаст.

Код нас е сва та ствар тако незнатна, да о њой слабо ко и говори, те зато и я истом сад за ню вам являм и то найвише сбог тога, да читаоци ваши неби помислили по другим гласовима, да е то каква велика ствар или догађай. Надати се, да већи брой лица ние у то уплетен.

Ъ У **Београду** 2. ян. Нова година дође нам са жестоком зимом. Турци се не радую оваквом леденом христянском Божићу, ер о.уд изводе, да по њи ћара бити неможе.

Особите параде юче ние било, и то зато, што е яко ладно. Княз е био у пуной паради у цркви са свима државницима, а затим се ишло у дворац на честитанє нове године. Били су сви консули и г. паша са своіом свитом. Г. Декан консулски Лонгворт поздравио е Њег. Свєт. са новом годином у коіой е изявио желю, да се мир одржи. Ми смо еднако мирни и ненападамо, док нас ненападну, а кад нас нападну, онда се морамо бранити. Ако би среће да Енглези окрену њиховy политику у истоку, онда би могли надати се миру; али найприе валя да нам уклоне градове с врата, ер под угрожаем топова некако смо еднако на опрезу, а опрез може незгодне послєдице произвести.

Зиме имамо прилично, и она е већ скочила до 15 градуса. Надаю се люди, да ће ова зима имати добре послєдице за лєтину. Има неколико година, од како праве зиме нема, а сад добисмо баш валяну.

Ѣ У **Кикинди**. 5 януара. Г Стеван Петровић, администратор чонградске жупание, наименован е за краєвскога комесара у жупании темишварской, торонталской и крашовской, да води бригу о страдаюћем народу. Он е већ у Бечкереку.

Наш е магистрат ови дана извєштен од слав. кралєв. намєстништва у Будиму, да ће доћи савєтник нєгов. г. Тодор Мандић на изслєдованє званично у Франєву а може бити и у ком другом мєсту овога диштрикта.

Репрезентация диштрикта юче е држала сєдницу. О њой ћу сутра явити.

З. У **Карлозцима** 6. януара. На данашньой служби архиерейской, кою е служио високопр. г. епископ Маширевић, произведени су протосинђел г. Герман Анђелић за архимандрита манастира Гергетега а єроманах г. Ѳеофан Живковић за протосинђела. — Код нас се удешава и спрема бесєда на св. Саву у корист пострадавше браће у Банату. Уређиваня бесєде примили су се гг. професори Коларовић и Груић.

У Новоме Саду 7 януара. Ючерашньи празник богоявленя прославлєн е код нас светчано, као свакад до сада. Са више свештеника служио е високпр. г. епископ Никанор. При свему томе, што е зима била необично яка, лития е ношена на Дунав и ту е г. епископ освећивао воду. Войници су, као и досада, литию пратили, коима е преко заповєдника њиовога од стране обштине 30 фор. привешено. — У исто е време било освећиванє воде са друге стране Дунава, у Варадину. Са наше стране прангие и плотуни, а са варадинске стране топови су палєни. Свєта е на нашой страни било у литии као да е найугоднии дан, а зима е била на 17 градуса.

Послє цркве ишло е више грађана, да благодаре госту епископу за нєгов труд а пред вече испратише га звона и неколико грађана на саоницама у Карловце.

(П.) У Новом Саду 7 ян. Тужан глас доносимо читаоцима, да смо опет из кола младих синова своих, што се у туђини у високим школама уче, сахранили врстног едног сина, Косту Руварца, изученог правника.

Ако се човеку мора зажалити, кад види где се млађани живот онда гаси кад е тек стао на снагу, и кад е после петнайст и шеснайст година труднога ученя саврео да уђе у ред остале браће, коя се брине о добру свога народа — онда доиста срце наше яко нас заболети мора, кад се тиме найодличнии синови од нас, кои и ако имамо какве утеке и узданя у лепшу будућност, само е имало у синовима своима. Млађани покойник био е найодличнии међу друговима своим. Колко е стекао међу браћом любави са поштена срца свога, толико е стекао уваженя са красних душевних дарова своих. Колико е био млад,

---

Две су цєли овде напоменуте, коима треба да нас води заедница међу Славенима, и то така заедница, како е разумеваю Славени западни и южни. Из тога могу видити Поляци, да нам разглашени свеславизам има ону реч (девизу.) кою су и они метнули на заставу народнога свога напредка, што е и реч обшта и заедничка код свию у нашем веку. Ко дакле треба да се плаши од те речи? Нико други него деспоти и угнєтачи. У царевини аустриской по изданой царской наредби нити има места абсолутизам, нити да една народност другу гнєчи. Дакле код таквога станя, ние се плашити од наше заедниде. Друкчие би н. пр. било за времена Метерниховог или Баховог, кои се плашише од слободе и просвете, или кад би противу речи царевих една или две народности газиле права Славена, кои сами чине половину становништва у царевини. Ми бисмо свакояко по речма светлога господара „здруженим силама“ устали противу угнєтача, и настали свим што е могуће, да Аустрия буде оно, што треба да е, а то ће рећи, да буде аустриска, а не немачка или немачко-мађарска.

Не може ли бити речи о политичком свеславизму, то би іош неразумние и смешние било искати, да поедини славенски народи из любави к славенской заедници напусте досадашню свою књижевност и особност као што то неки проповедаю, а што е іош дивние, такви люди, кои се овамо узносе, да имаю обште образованости. Ко тако што мисли, тай мисли неразборито. А што е іош дивние, има и таквих люди, кои се даю повести и за таквом неразборитошћу.

На радост свою опазисмо у последнє доба већ доста знакова, како се и Поляци мало по мало одлучаваю, те не виде у заедници славенской неко чудовиште московско, и починю себе држати, не само за Поляке, него и за Славене. Ако су ти знаци іош редки, али их тек имаде. Єр Хавличек у свое време имао е право, кад е казао, да су Поляци само Поляци, а не Славени. Несрећни у своой невольи требали би не да одбияю, него да пригрле заедницу славенску, што би била мост, коим би они дошли и до самих своих тежня.

Заедница славенска іош ће се временом дивно разцветати, и то онда, кад се сломие главна сметня, због кое до сада ние могла код Поляка корена захватити, кад нестане ярма рускога на Польской, и народ руски узима владу, коя неће бити „смеса монголско-немачка“; кад се Турци из Европе прогняю, те южним Славенима засине дан спасеня и у уставной Аустрии изпуне се речи светлога владара нашега. Имаюћи све то на уму, валя живо да настанемо око тога, и осим тога што ћемо сваки за себе радити, валя іош да радимо и заеднички — за заедницу славенску.

---

*

— сада му е истом било 26 година, — то е он опет књижевним послом стекао лепо име, и другови се надаху, да ће касние и у озбильниим, и књижевним и народним пословима, моћи се исто тако поносити с њиме, као што им е и до сада био свуда на дику. Он е био од найглавни х чланова у књижевном ђачком друштву у Пешти „Преодници,“ што показую и чланци његови, кое е написао и у књиви „Преодници“ и у више Летописа, и тешко да ћемо се преварити ако кажемо, да е он найвише своим ватреним ваузиманѣм и учинио, те се дружина „Предоднице“ и саставила.

Али та ватра његове нарави, с коіом се свачега примао, што би било од обште користи, и неуморльивост у ученю, и прекратила е млађани живот његов. И ако већ од дужег времена пати од груди, то га не могоше ни савети рођене му браће ни приятеля његових одвратити, да се и далѣ душевно не усилява. Пре три месеца, вратио се на ново у Пешту, да после свршеног другог државног испита, полаже докторат, где е еден ригурозум пре неколико неделя срећно и положио. Али ту га изневери снага и он усну вечити сан на веки.

У оваквой невольи, у коіой смо ми готово у сваком погледу, кад нам се іош придружи и таква велика жалост, онда човек нити хоће, нити може себе тешити. Єдино е іош што у своіой грдной тузи можемо рећи: племенита млада душо, Бог ти дао у раю населя, као што си међу браћом своіом стекао себи найкрасниии спомен!

Троедна кралѣвина.

Загреб 1. ян. У ючерашньой главной конгрегации говорио е велики жупан Кукулѣвић беседу, у коіой е споменуо, како е красна жупаниска дворана, где е садашня конгрегация одпочета, зидати се почела іош за цветаня старог хрватског устава, али се са зиданѣм престало под мађарском владом, те се после под абсолутном из нѣ сагради тамница. Сада пак изиђе народной управи за руком да е доврши здруженим силама. Са судбом дворане упоредио е велики жупан судбу целе землѣ, почем е године 1848., кад е стари устав найлепше цветао, ударен темељ правима Хрватске и Славоние, али се права та немогоше развити под мађарском владом; за тим дође време абсолутизма, а за њим октобарска диплома; на темелю ове моћиће Хрватска подићи яку зграду народне самосталности, само ако е узна употребити онако, како валя. Пошто е далѣ споменуо жалостне унутрашнѣ заплете и странке, кое подпаљиваху заклети непријатељи хрватски, Мађари, заврш******и тиме, да е ту већ у велике време, сложно држати се оних људи и органа, кои се стараю, да у земљи одрже ред, ер иначе зграда ће се распасти, и с друге стране доћи туђин, да ред поврати. С тога препоручуе скупштини да послу приступи мирно, не заборављајући, да има само извршбене а не и законодавне власти. До владаня нѣнога можда стои, хоће ли се сазвати и земаљски сабор, кои ће моћи уклонити све сметнѣ и неволѣ.

Кад се у главной скупштини прочита одговор хрватске дворске канцелариие ради сазиваня земаљскогн сабора, где се казуе, како ће и дворска канцелария настојавати око тога да се сабор у свое време сазове, само воља да се посланици стараю, како ће у народу раздражености нестати — започне се жестока препирка. Адвокат Мразовић рече, да одговор тай на вешт начин одбия сазиванѣ сабора и поругљиво обара основе, кои су наведени у жупаниской молбеници. Он предлаже, да се пошлѣ нова молбеница канцеларии, у коіой да се иште што скорие сазиванѣ сабора, кои се предлог после дуге препирке са већином гласова прими.

1. ян. у еден сат по подне разпуштена е главна скупштина загребачке жупание и одгођена на неизвѣстно време, за то, што се опирала примити и за време држати се наредбе дворске канцеларие о власти дисциплинарной. И конзервативци и они од опозиние викаху бурно „живио,“ кад е скупштина била распуштена.— 30. пр. м. сазвана е скупштина жупаниска у Пожеги.

Аустрия.

Беч 4 Януара Хрватски дворски канцлер Мажуранић дошао е юче овамо. — Грофу Ауерсбергу спремаю на више места адресе повереня због беседе, коју е неки дан говорио у господскоме дому.

У Пешти се склопио одбор, кои се стара, како да се помогне невольницима у долньой Угарской. Он ће сваки дан разашиляти по хиљаду сомуна хлеба у срезове, кои пате од глади.

Беч 3. ян. Питанѣ о романском патриярхату, било е ових дана пред министарским саветом, али ние ништа свршено. Оно е опет одгођено.

Русия.

Варшава 4. ян. Данашњи „Ђеник“ доноси адресе из дванаест средњих и маньих вароши, као знак, да е устанак већином угушен, и да е овладала желя, да се поврати закони ред.

Романия.

Букуреш 26 дец. Финански одбор саветуе се сада о новоме займу, ради кога е министарство учинило предлог, па ће у првой идућой седници скупштине предложити да се и прими. Заим ће се употребити овако: 38.430.000 гроша на накнаду светим местама; 18,574688 гроша да се накупуе оруже, а 13869342 гроша на исплату дугова кои су заостали од 1862 г., дакле цео заим ће износити 70.814.030 гроша. — Вредно е знати, како данашня подпуна седница ние хтела ђенерала Яковаки, садашнѣг военог министра, признати за посланика среза Путнем у Молдавии. Противу избора беху 40 гласова, а за избор 38. — 3 ян. поднела е влада законодавной скупштини нове предлоге, како да се обштине уреде.

Букурешт 1. ян. Яка е узруяност настала овде због везировог писма, кое протестуе против заключка учинѣнога у питаню о добрима манастирским. Кнез е науман, у слоги са скупштином, да се порти не покори. Као да е дошло време очекиванога сукоба, а у нѣму по свой прилици да ће на кузиной страни бити и кнез србски и црногорски. Ових дана састаће се кнез Куза са кнезом Михаилом, и порта се спрема на бой на пролеће.

Грчка.

Атина 28 дец. Као што се чуе, неутралност іонских острова ограничиће се на стране силе и само ће се едно утврђенѣ на обали порушити. Протокол ће се подписати месеца януара. — У Триполису побунили су се били войници, али сада су опет умирени. — Являю за Спонека и Булгариса, да су се опет едно другом зближили. Булгарис е примио ове услове, кое е Спонек поставио за темељ влади.

Турска.

Цариград 28. дец. Руска влада послала е протест против тога, што се купе новци за Черкезе. Порта е одбила сваку одговорност ради куплѣня новаца на милосрдне цѣли. — Порта явля, да ће са поморским, капет. пол. Маняном, поступати као са гусаром, ако овай узима лађе утурским водама. — Енглески, руски, пруски и аустриски посланици протестоваху код порте противу заключка романске скупштине, по киме би се имала узаптити манастирска добра. Француски ние уз њих пристао, а талиянски очекуе наредбе. Говори се за турску войску код Шумле, да нешто мисли предузимати на граници. — У Видину е 14 о. м. букнуо страшан пожар, кои е учинио штете до 10 милиона гроша.

Нѣмачка.

Саксонска се изяснила, да войска великих држава немачких не може проћи кроз Холштайн па да иде у Шлезвиг, ако савез то не допусти, ер Холштайн стои под управом савеза, — „Европа“ пише, како су велике немачке силе наумне, што пре учинити пресудне кораке, те се скорим послати ултиматум Данской иштући од нѣ, да одмах укине устав од месеца Новембра. Не учини ли то, оне ће одмах поћи на Шлелвиг.

Француска.

Новине доносе ноту Друенделвия, од 27. дец., коя е послана немачкой влади едной, где се казуе, да е цар Наполеон позив Енглеске због Шлезвиг-Холштайна добио, али Француска мора тай позив одбити због тога, што е пропао предлог француски, да се общти конгрес држи; па онда вели, како лондонски уговори од 1852 сада већ ништа не вреде, нити их признаю и саме немачке државе другога реда.

О ухваћена четири Талияна, ево сада поузданих гласова: Они се зову Греко, Императори, Трабуко и Сальио. Како су ухваћени, одмах се видило из владаня грековог, да е он глава њима. У почетку хтеде се силом отети, а кад ние могао, поче грдити и псовати, па искаже, како е завера била учинѣна, и на што е смерала. Іош септембра месеца позове Мацини Грека и његове другове у Лугано, где буде свршено, да сва четворица иду у Париз и убию цара. Мацини им даде 4 бомбе, кое е добио из Енглеске, и 4, кое су прављене у Генуи, 4 револвера и четир мача. На растанку дао е Мацини Греку 4000 франака, рекавши му, да сам иде у Лондон, где ће чекати, шта ће ови израдити. Узтреба ли им іош новаца, то нека само пише у Лондон. Дао му е и адресу, коя е нађена међу хартияма грековима, са іош неколико речи и знакова, што би Греко послао у Лондон, кад би све већ било припремлѣно. Іош му даде и две свое слике са своеручним подписом. Єдна од њих заедно са писмом мацинијевим нађена е у чакширама грековим ушивена међу поставом и чоіом. Іош е у записници грековой нађено писмо императориево, кои писаше Мацинию, да е чуо, да се цару ради о глави, те би рад био, и сам ту што принети.

Четири Талияна дођоше 13. дец. у Париз, и то преко швајцарске границе, са путним швајцарским листовима. Сваки е имао по две бомбе у хаљинама сакривене. У Паризу су више пута променьивали свой стан, а то зато, да им не би како у траг ушли Становали су двое и двое у различним гостионицима, и даню су се састаяли и договарали, како ће извршити гадне свое намере. Ние дана прошло, кад ние Греко свакоме одредио, куда имаю ићи. Старали су се, да добро упознаю ходнике у позориштима, тилерияма и некоя места у оближньой булоньской шуми, па су мислили, кад бомбе побацаю, да насрну на цара и пратню му ножевима. Греко хладно признаде да су врљови у ханѣара отровани. Завереници хтедоше већ да изврше свое дело; бомбе су биле напунѣне. Али новаца е било нестало, ер га они нештедице трошише. 200 франака потрошише само за ручак; а ако би дошло до бежаня, не хтедоше бегати без новаца. За то пошлю писмо Мацинию у Лондон. То е било у суботу, а у недељу их већ ухвате. Тога дана ухвате писмо, кое е послао Мацини из Лондона Греку, са 500 фран. Греко признаде, да би они дело већ извршили, само да су новци рание дошли. То потврдише и остала четворица. Єдини е Сальио, кои се кае за свое недело. Императори и Трабуко су два Гарибалдијанца, кои имаю ордене са Марсале. Последњи е већ био под другим именом у Лондону због преваре осуђен.

Париз 30 дец. У камери депутираца говорио е данас Тиер беседу, коя нађе найживлѣг одзива. У њой вели, дае он навек исповедао три свете ствари; суверевост народа, ред и слободу; хоће, да се камерама поврати њиова некадашня слобода и уведе одговорно министарство; обећава царевини свою помоћ ако слободу даде, кою ће землѣ искати насилно, ако іой се она неда овако, кад иште са смелошћу. — „Монитер“ явля да заим сваки може подписати. Десети део одмах се полаже, а остало у десет пута за десет месеци. — Француска издржава у Лондону са знанѣм Енглеске, тайне аћенте ушла ова епрво у траг завери четири Талияна.

Енглеска.

Лондон 3 яну. Мацини явля у данашньим новинама, да ние слао никада убице на Наполеона, нити е икада коме давао у руке оружѣ на убиянѣ. Он знаде само Грека, али ни нѣму ние писао има већ више од девет месеци.

У данской ствари круна се не слаже са министарством; ер кральица слабо е заузета за Данску, а министарство остае при своме.

ТРГОВИНА.

Пешта 3 януара. Време е умѣрено ладно, изутра 6°, на подне 3° ладноћа. Снег добро пада. Вода на Дунаву надолази. Данас 5′ 11″ преко О.

На житной пияци показуе се жива радня. Чисто жито држи се врло добро на цѣни, и цѣна му се све већа диже. Узрок е томе и тай, што су воде сад затворене, те неможе рана да се довози. У почетку нове године р. било е овде

чистог жита — —	260.000	мерова.
Ражи — — — —	60.000	„
Єчма — — — —	30.000	„
Зоби — — — —	80.000	„
Кукуруза — — —	150.000	„

Чистог жита данас е много продано, и то по већой цѣни. Пазар е био врло жив. Од бачког чистог жита 85 — 86 фунти тешке робе продато е 3000 мер. по 5 фор. 30 нов. Раж е плаћана са 10 — 15 нов. скуплѣ. Продато е око 3000 мерова по 3 фор. 65 нов. єчам, зоб и кукуруз стои по старой цѣни.

Беч 2 януара. Радня са кожама много се поправила. Ђонске коже држе се на цѣни. Учинѣне кравие коже занемарене су и само по еftиной цѣни могу се продати; цѣна им е: за тшеке 105—110 фор., за лаке 120 — 125 фор. Мокре воловске коже добро пролазе, мамађарске с рогови стое 26—28 польске 23—24ипо нов. фунта. Суве коже такође добро пролазе. Мађарске воловске коже стое 57—59, горньо-земаљске 61—64 фор.

Беч 3 януара. Од срећака кнеза Салма извучени су данас ови броеви: брой 32655 добия 40.000 фор. бр. 97910 добия 4000 фор. бр. 33027 добия 2000 фор. бр. 57100 и 17345 добия 400 фор. броеви 96149, 27008 16364 65878 добияю по 200 фор. бр. 60134 8502 95876 77557 536 87801 54171 73839 добияю по 120 фор.

Бечка берза од 6. януара.

Ђесар дукати — — — —	5.74
Сребро — — — — —	119.50
Металини — — — — —	73.—
Народ. заим — — — —	80.20
Акние кредит. — — —	180.50
Руски империали — — —	9.80
Наполеони — — — —	9.58
Разтеретнице срб. банат. и херв. славон.	75.75
Разтерет. угарске — — —	75.45

Издае, уређуе и одговара Дан. Медаковић

Брзотиском Игнята Фукса у Н. Саду